

Πασκάλ Μπρυκνέρ Ο γάμος από έρωτα έχει αποτύχει;

μετ. Σώτη Τριανταφύλλου
εκδ. Πατάκη

Πασκάλ Μπρυκνέρ Ερωτας εχθρός του γάμου

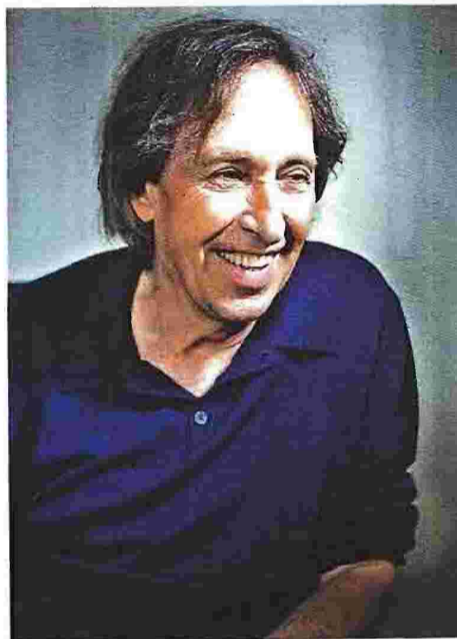
Η άνοδος και η πτώση ενός «ελεύθερου» και «εθελοντικού» θεσμού

ΤΗΣ ΕΥΗΣ ΚΑΡΚΙΤΗ
ekarkiti@ekdotiki.gr

Αν το σκεφτεί κανείς, λίγοι θεσμοί έχουν εμπνεύσει τόσο οργή και τόσο σαρκασμό, όπως ο γάμος. Γιατί όμως «το μαγεμένο παλάτι της αμοιβαίας τρυφερότητας», όπως θεωρήθηκε αρχικά ο γάμος από έρωτα, «αποδείχτηκε ένα χαμόσιπο παραδομένο στους ανέμους»; Γιατί η εξέλιξη ενός θεσμού «ελεύθερου» και «εθελοντικού» έχασε το κύρος της, ώστε σήμερα να υποδεικνύεται από πολλούς ως πηγή δυστυχίας;

Στα ερωτήματα αυτά επιχειρεί να απαντήσει, με τη σύντομη έρευνά του, ο συγγραφέας και φιλόσοφος Πασκάλ Μπρυκνέρ, κάνοντας μια μικρή αναδρομή στην ιστορία του θεσμού, αντώντας σε πολλές περιπτώσεις υλικό από τη λογοτεχνία και τη φιλοσοφία και φυσικά παρατηρώντας τον κόσμο γύρω του.

Ο γάμος από έρωτα, τονίζει ο Μπρυκνέρ, ήταν μια νίκη της νεωτερικότητας. Οι μεταρρυθμιστές του γάμου την εποχή του Διαφωτισμού έδωσαν προβάδισμά στα αισθήματα έναντι του καθήκοντος, κινήθηκαν για την κατάργηση του ταμπού της παρθενίας και υποστήριξαν την ιδέα του διαζυγίου ανάμεσα σε δυσαρεστημένους από τη συνύπαρξή τους συζύγους. Προσωπικότητες, όπως ο ποιητής Τζον Μίλτον μάλιστα, επρόσβλησαν και μια νέα αφήγηση για το γάμο, επιχειρώντας μια έξυπνη σύνδεση του συζυγικού θεσμού με την εθνική ενότητα. Στη νέα γαμήλια ουτοπία δεν είπε «όχι» ούτε η Εκκλησία, αν και ήταν παραδοσιακός εχθρός του ερωτικού πάθους. Επιπλέον, ο Ενγκελς στην «Καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους» προχώρησε στη θεμελιώδη παρατήρηση πως «ο γάμος από έρωτα είναι ο μοναδικός ηθικός γάμος, είναι και ο μοναδικός στον οποίο ο έρωτας διαρκεί».

Η αντίληψη για τον «τέλειο έρωτα» είναι η αιτία που έχασε το κύρος του ο γάμος, πιστεύει ο Π. Μπρυκνέρ

Μια νέα μυθολογία του «τέλειου έρωτα» είχε μόλις γεννηθεί, που αγκαλιάστηκε με ενθουσιασμό από τη δυτική κοινωνία και λατρεύτηκε σχεδόν σαν θεότητα, όπως σωστά επισημαίνει ο συγγραφέας. Ταυτόχρονα όμως, έφερε και μια νέα αγωνία σε εκατομμύρια ανθρώπους που έτρεμαν το ενδεχόμενο να παντρευτούν χωρίς να αισθάνονται το ρίγος του πάθους, εξορισμένοι από το βασίλειο της υψηλής συγκίνησης του «τρελού έρωτα» που υμνήθηκε ως κατάσταση που δίνει στη ζωή αξία και νόημα.

Σύμβολο κομφορμισμού

Ο γάμος έχασε το κύρος του όχι γιατί σκοτώνει τον έρωτα, λέει ο Μπρυκνέρ, αλλά γιατί

ο έρωτας αποδεικνύεται ο βασικός εχθρός του γάμου. Μπορεί κάποτε η συζυγική ζωή να ήταν μια «φυλακή» στην οποία μαράζωναν οι γυναίκες, αλλά τελικά περάσαμε από ένα δόγμα στο άλλο, περιμένοντας από το γάμο, το «σύμβολο του κομφορμισμού και της αστικής πλαδαρότητας», να γίνει ένας φιλόξενος χώρος για την απόλυτη και χωρίς όρια ερωτική επιθυμία και δυστυχώς η αντίληψη αυτή είχε το τιμήμα της.

Κατά τη γνώμη του, σήμερα τα ζευγάρια διαλύονται από τις υπερβολικές προσδοκίες. Έτσι, στις παραδοσιακές αιτίες της συζυγικής δυστυχίας, όπως η πλήξη, η φθορά του χρόνου και η κούραση των σωμάτων, πρέπει να προστεθεί κι εκείνη της υπέρμετρης φιλοδοξίας για μια τέλεια ένωση σωμάτων και ψυχών που οδηγεί στον Παράδεισο της απόλυτης ευτυχίας. Ας χαλαρώσουμε λίγο, προτείνει ο συγγραφέας. Ας ξαναδούμε την περίπτωση του έρωτα μέσα από το πρίσμα του πραγματισμού και ας θυμηθούμε πως ο «τρελός έρωτας», που δεν αρνείται πως υπάρχει, μάλλον οδηγεί μακροπρόθεσμα στη δυστυχία, αλλά όχι σε μια αμοιβαία ευδαιμονία χωρίς ημερομηνία λήξης. Εξάλλου, όπως μας θυμίζει, τα μεγάλα ερωτικά μυθιστορήματα έχουν γραφτεί στην πραγματικότητα «εναντίον» του έρωτα.

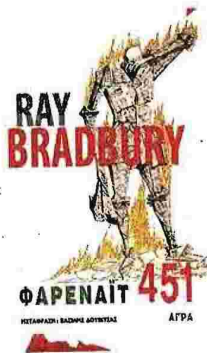
Ο Μπρυκνέρ είναι υπέρ της άποψης του να επανέλθει η λογική στο συναίσθημα και πιστεύει πως η αγάπη μπορεί να αντέξει κάποιους υπολογισμούς που θα εξασφαλίσουν τη σταθερότητα. Γι' αυτό και η πρόκληση σήμερα είναι ένα ζευγάρι που θα υπερβεί τα όρια του έρωτα και θα αγκαλιάσει ποικίλες εμπειρίες, όπως η συντροφικότητα, η ανεκτικότητα, ο αμοιβαίος σεβασμός. Τις απόψεις του στο συμπέρασμα της έρευνας φυσικά δεν τις ακούμε για πρώτη φορά. Από την άλλη όμως μάλλον δεν υπάρχει και κάποιος άλλος που να έχει προτείνει μια καλύτερη και πιο πρωτότυπη ιδέα.

Ε Π Ι Σ Η Μ Α Ν Σ Ε Ι Σ

Ray Bradbury

Φαρεναίτ
451

μετ. Βασίλης Δουβίτσας
εκδ. Αγρα

Τοποθετώντας την πλοκή σε ένα εφιαλτικό μέλλον, στο οποίο η γνώση, όπως αποτυπώθηκε στα βιβλία, πρέπει να αφανιστεί ως επικίνδυνη, ο Ρέι Μπράντμπερι έδωσε ίσως το ευφυέστερο μυθιστόρημα της καριέρας του, το οποίο μέχρι σήμερα αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για να σχολιαστεί η λογοκρισία. Ταυτόχρονα ποιητική και ρωμαλέα πρόζα που ποτέ δεν έπαψε να συγκινεί τους αναγνώστες. Οι εκδόσεις «Αγρα» το επανασυστήνουν με νέα μετάφραση.

Λορέν Ολιβερ

Παραλήρημα

μετ. Μαίρη Γραμμένου
εκδ. Ψυχογιός

Σε μια αφιλόξενη Αμερική, μια θανατηφόρα νόσος εξαπλώνεται, γι' αυτό και τα σύνορα «κλείνουν». Η Λένα περιμένει τη μέρα που θα υποβληθεί σε χειρουργική διαδικασία, η οποία θα την κάνει απρόσβλητη στην ασθένεια. Ωστόσο ένα τυχαίο γεγονός θα αλλάξει τη ζωή της για πάντα. Η Λορέν Ολιβερ συνδυάζει την επιστημονική φαντασία, την περιπέτεια και το ρομάντζο σε ένα μυθιστόρημα που απευθύνεται κυρίως σε νέους.